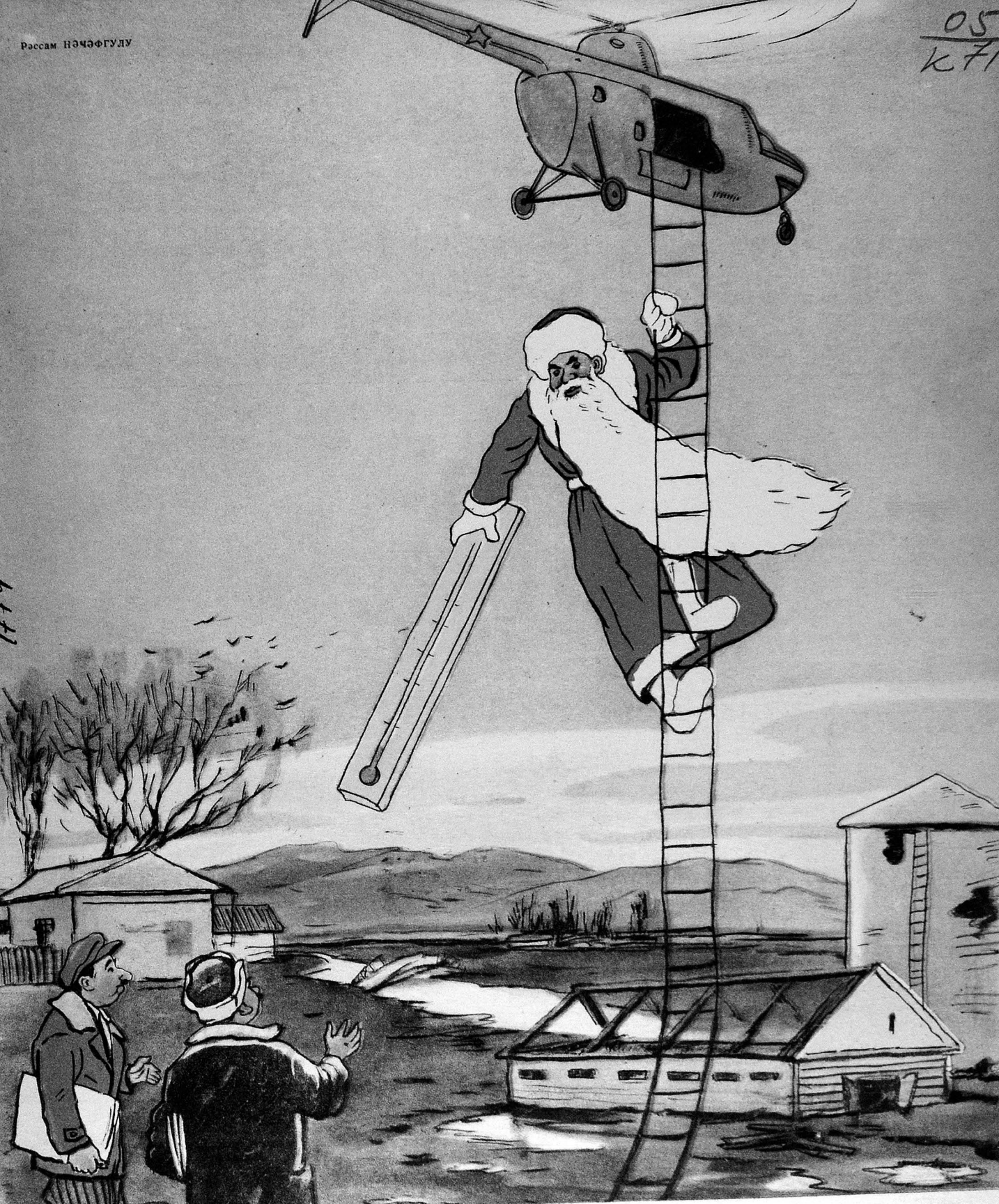

05
K71

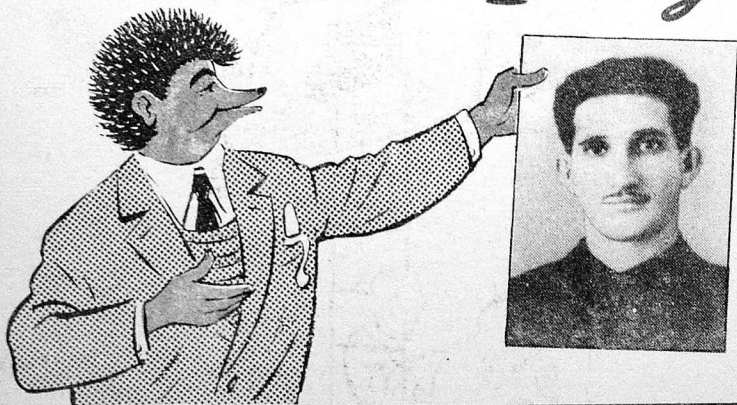

1774 — Биз тэрлэнэнэчэн гыш башымызын үстүнү алды.

И. Ф. ДУШИНОВ
Академик
Учурч Кичидала
Сайт 28

К И Р П И

Таныш олук!

СТОЛ ДАВАСЫ

— Әлиев, я Ибраһимов?
Сабирабад механики суварма идарасын коллектор-дренаж шөбәкәси шөбәсинин мүдирі Әлиһусейн Ибраһимов бир илдән бәри өзү-өзүндән бу сөзләри сорушур вә һәр дәфә гәти чаваб верир:

— Ибраһимов!

Әлигулу Әлиев механики суварма идарасын рәисидир, Әлиһусейн Ибраһимов исә һәмни мүәссисәдә шөбә мүдиридир, Әлиевә табедир. Анчаг бурасы вардыр ки, Ибраһимов Әлиевә табе олмаг истәмир, өзү рәис олмаг үчүн мүбаризә апарыр. Бир илдән бәри Әлиевин столу Ибраһимовун юхусуну гачырмышдыр. О, мүтлэг Әлиевин еринә кечмәк истәйр. Ибраһимов Әлиевлә үз-үзә дуруб данышыдыгы заман белә, өзүнү столун о тарфиндә тәсәввур эдир. Ибраһимова элә кәлир ки, өзү рәис столунун далында отурмуш, Әлиев исә онун габагында аяг үстә турмушдур вә ушаглар бир-биринә өчәшән кими о, Әлиевә ачыг вериб дейр:

— Көрдүнмү, нечә кечдим сәнин еринә, ян-төкүл!

Анчаг һәләлик яныб төкүлән Ибраһимовдур, Әлиевин ериндән тәрпәтмәк она мүмкүн олмур.

Ибраһимов нә үчүн Әлиевин еринә кечмәк истәйр? Бәлкә Әлиев доғрудан да пис ишләйр? Ибраһимов өзүнү бу вәзифә үчүн ондан ләягәтли билдир вә инаныр ки, бу вәзифәйә кечсә суварма ишләриндә бөйүк ингилаб ярадачаг!

Әкәр белә олсайды, бу фел'етону язмага эһтиях олмазды; Ибраһимов өзү дә билдир ки, Әлигулу Әлиев яхшы ишчидир вә ийирми илә яхындыр бу вәзифәдә ишләйр, Сабирабад механики суварма идарәси өз планыны яхшы еринә етирдийи үчүн дөфәләрдә назирлийин кечичи байрағыны алмышдыр. Әлиев бу ил Умумиттифаг кәнд тәсәррүфаты сәркисинә намизәд верилмишдир. Ибраһимову гәзәбләндирән Әлиевин пис ишләмәси дейил, яхшы ишләмәсидир. О, яхшы билдир ки, Әлиев тәрәзинин бир көзүнә, онун өзүнү о бири көзүнә гойсалар, Әлиев һәр чәһәтчә ондан агыр кәләр.

Бәс нә үчүн Ибраһимов Әлиевин яхасындан әл чәкмир?

Буну сабирабадлылар яхшы билдирләр. Әлиев Ибраһимова әл-гол ачмага имкан вермир. Ибраһимов исә һөкүмәт чибилә өз чибинә фәрг гоймаян... йох, әслинә бахсан чох яхшы фәрг гоян адамлардандыр, һөкүмәтин чибиндән минләрдә манат ахыб кәлсә Ибраһимовун чибинә, онун руһу инчимәз, анчаг өзү ярымча саат һөкүмәтә мүфтә ишләсә, бир ай көзүнә юху кетмәз. Әлә буна көрә дә о, һәмишә кассая яхын отурмаг, идарәнин мөһрүнү әлине кечирмәк истәйр.

Ибраһимов Сабирабадда рәис олмаг үчүн чәбһә ачаркән, әйни заманда партия тәшкилаты катиби иди. О, Әлиевин «йыхмаг» үчүн бу вәзифәсидән чох истифадә этмишдир. О, партия тәшкилатынын катиби имзасилә Әлиев һаггында чохлу әризәләр язмышдыр.

Ибраһимов кечәләр өз кабинетинин гапысыны баглаяраг габагына бир дәстә ағ кагыз төкүр вә сәһәрә кими яз ки, язасан. һәр әризадән азы сәккиз сурәт чыхарыр вә һамысынын башында языр: «Мән нечә ки, Коммунист партиясынын тәмиз вә вичданлы бир үзвү, буну ачыгдан-ачыга демәйи өзүмә борч билдирәм...».

Ибраһимовун күндүзләр кин вә һәсәдән күтләшән башында кечәләр фантазия фантан вурур. О, белә анларда «ярадычылыг» һәвәсилә алышыб янын, онда кагызларын үстүндә ағылакәлән вә кәлмәйән һәр шей язмаг «габилыйәти» доғур. Әкәр тәшкилатда ишләйән үч йүз нәфәрин ичиндә бир нәфәр Әлиев фамилиялы ишчи варса, Ибраһимов яза билдир ки, «Әлиев гоһумбаз вә ерипәрәстдир». Әкәр Сабирабаддан бир мүтәхәссис өз арзуусу илә вә я Су Тәсәррүфаты Назирлийинин әмрилә чыхыб кедибсә, Ибраһимов яза билдир ки, «Әлиев мүтәхәссислар сыхышыдырбы райондан говур». Әкәр йол кәдәндә йүк машынынын шини бурахыбса, Ибраһимов яза билдир ки, «Әлиев техниканы дағдыр». Ибраһимов күнашин тутулмасыны, яғышын яғмамасыны, шиддәтли күләкләрин әсмәсини белә Әлиевин ады илә бағла я билдир.

Ибраһимовун яздыгы әризәләр бир-биринин далынча кәлиб Бақыдакы адресләринә чатыр. Республика тәшкилатлары Сабирабада өз нүмайәндәләринин көндәрир, комиссиялар дүзәлир, бунлар Ибраһимовун ачдыгы «чинайәт мәсәләләрилә» мәшгул олурлар... вә нәтижәдә онун яздыгларынын тамамилә ялан чыхдыгы айдын олур. Анчаг Ибраһимов бунунла гәтийән разылаша билмир. Онун һәсәд вә кини бир

аз да артыр. О, енә кабинетинә кириб гапыны баглайыр вә район кәлән комиссиялардан шикәйт языр: «Мән нечә ки, партиянын тәмиз вә вичданлы бир үзвү, ачыгдан-ачыга билдирирәм ки, комиссиялар үзкөрәнлик этдиләр...».

Ибраһимов һамыя бөһтан атмага һазырдыр, О, бүтүн әризәләринин ахырында языр: «Халиш әдирәм, бу әризинин йохланмасыны филанкәсә тапшырмайын, о, Әлиевин достудур, филанкәсә тапшырмайын, о, Әлиевин ерлисидир. Әлиевин пулу чохдур, айры-айры йолдашлары тез элә ала биләр».

Интрига вә чәкишмә Ибраһимову ишдән сюотмушдур. Районда һамы пәмбығын бечәрилмәсилә мәшгул олдуғу бир заманда о, бүтүн вахтыны стол давасына һәср этмишдир.

— Сиз Ибраһимовун коммунистә ярамайя һәрәкәтләрини көрмүрсүнүзмү? — дейә, Сабирабад район партия комитәси катибләриндән сорушанда онлар бир ағыздан дейрләр:

— Биз онун ярамаз һәрәкәтләрини көрүрүк. Коммунистләр ону партия тәшкилаты катиби сечмәдиләр... Биз дә тәсдиғ әдирик ки, о, натәмиз адамдыр.

— Бәс натәмиз адамы нә үчүн партия мәс'улийәтинә чәлб этмирсиниз? — дейә район партия комитәси катибләринә икинчи бир суалы да вермәк олар. Анчаг бу суала катибләрдән һеч бир гәти чаваб алмаг мүмкүн дейилдир. Көрүнүр ки, район партия комитәси катибләри Ибраһимовун язмасындан, әризәбазлыгындан горхурлар.

Охучу һағлы олараг үчүнчү бир суал да верә биләр:

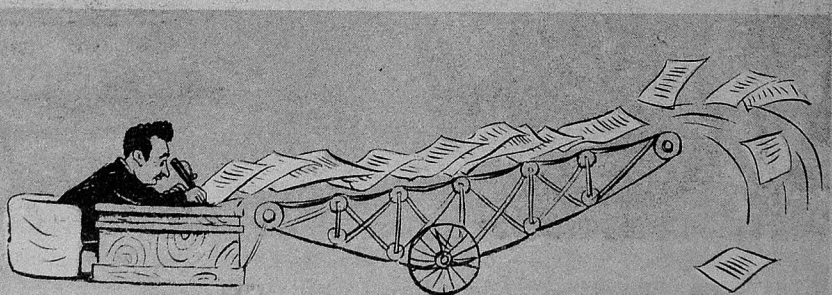
— Бәс Су Тәсәррүфаты Назирлийин Ибраһимов һаггында нә фикирдәйр?

Дейә биләрлик ки, чох пис фикирдәйр. Назирин муавини Ә. Исмайылов йолдашын имзасилә редакция көндәрилән мә'луматда Ибраһимовун иши һаггында белә язылмышдыр:

«Ибраһимов йолдаш бу ил өз вәзифәсинә вичданла янашмамыш, суварма ишләрдә чох пис мәшгул олмуш, суя гәнаәт эдилмәсинә фикир вермәмиш, суварма техникасынын яхшылашмасына чалышмамышдыр... Сон заманларда системдәки ишләри яхшылашдырмаг әвәзинә деди-году вә интрига илә мәшгул олур, ишчиләр арасында һөрмәти йохдур, тапшырылан иши вахтында еринә етирмир».

Даһа бу чүр тәриффә нә демәк олар! Назирлик өзү өз ишчиси Ибраһимову чох яхшы таныйр. Бәс назирлик белә бир ишчини нә үчүн сахлайыр? Көрүнүр назирлик дә Ибраһимовдан горхурлар. Назирлик көзләйр ки, Ибраһимовун вәзифәсидән чыхарылмасы һаггында район партия комитәси «мәсәлә галдырсын», район партия комитәси дә көзләйр ки, назирлик Ибраһимову вәзифәсидән көгүрәрәк, районун яхасыны онун әлиндән гуртарсын. О да көзләйр, бу да көзләйр, Ибраһимова яхын дүшмәйә чәсарәт эдән тапылмыр. Онун әризәбазлыгы чох адамы горхутмушдур. Бу ишә мәс'ул олан адамлар Ибраһимовун һаггында белә фикирлаширләр: «Кефлийә тохунма, өзү йыхылачаг». Ибраһимова тохунмурлар, о да йыхылмаяраг өз билдийин эдир.

Әвәз САДЫГ

МЭРЭЗЭДӨ МЭ'РУЗЭЛЭР

Күлиев телефон дэстэйни ярым саатдан артыг иди ки, гулагында тутуб колхозлара зэнк эдир вэ гаршысындакы чэдвэлэ нэ исэ язырды. Байгдан бэри Күлиеви көзлэйэн мүһасиб диллэнди:

— Ай йолдаш баш зоотехник, телефон дэстэйни тутмагдан гулагын габар олду, ахы бу чэдвэл нэди? Дейэсэн бизим ишимизи сэн көрүрсэн?

Күлиев дэстэйи еринэ гоуб, чэдвэлэ ахырынчы рэгэми язандан сонра, алнынын тэрини силди вэ дэриндэн аһ чэкиб деди:

— Ай йолдаш баш мүһасиб, дүшэсэн мэн дүшэн дэрлэ, көрэрсэн нечэ дэрдир. Ибрагимовун элиндэн аман-гаралым йохдур, мэ'рузэйэ һазырлашырам.

— А киши, сэн ахы срагакун мэ'рузэ этмишдин!
— Нэлэ бу һарасыдыр, бу күн дэ мэ'рузэ эдэчэйэм, дейэсэн ики күндэн сонра да бир мэ'рузэм вар.

Мүһасиб күлэрэк элавэ этди:

— Демэли, ики күндэн сонра да телефон дэстэйи гулагыны габар эдэчэкир.

— Зарафат дейил, мал-гаранын гыша һазырлығынын вэзийэтини йохлайыб мэ'лумат топлайрам, — дейэ Күлиев мизин үстүнэ гоюлмуш галын говдуглары мүһасибкө көстэрдди.

Элэ бу заман байырда бир инэк яныгы сэлэ мэлэди. Мүһасиб пэнчэрэйэ яхынлашыб чөлэ бахды вэ Күлиевэ деди:

— Гара инэк мэлэйиб дейир ки, бизи телефон даныштылары илэ, мэ'рузэлэр вэ галын говдугларла аллада билмэсиниз. Союглар дүшүб, вэзийэт исэ...

Һэмин күнүн ахшамы малдарлыг үзрэ чагырылан мүшавирэдэ РИК сэдри Ибрагимов йолдаш трибунадан һарарэтлэ данышырды. О, ичласа топлашанлара дейирди:

— Вэзийэтимиз нэ яхшыдыр, нэ дэ пис. Яхшы дейил, она көрэ ки, район үзрэ габа ем топланышы планы 62 фаиз, силос басдырылмасы планы — 81 фаиз, от планы исэ — 41 фаиз еринэ етирилмишдир. Анчаг ахырда вэзийэтин дүзэлэчэйинэ инанырыг, чүнки бу барэдэ биз дэфэлэрлэ гэрар габул этмишик. Инди йолдаш Күлиев, дейин көрэк енэ нэ этмэк фикриндэсиниз?

Күлиев күлэрэк аяга галхыб чаваб верди:

— Йолдаш Ибрагимов, бу вахта гэдэр нечэ һэрэкэт этмишиксэ, бундан сонра да элэ этмэлийик. Бир гэрар да чыһараг... ишимиз дүзэлсин. Гэрар чыхармагдан башга элимиздэн нэ кэлир ки!..

РИК катиби Аҕакишиев наразы һалда диллэнди:

— Ай йолдаш Күлиев, гэрар дейэндэ... Гэрар язмага нэ вар. Мэндэ бир чамадан гаты ачылмамыш һазыр гэрар вар. Өз арамыздыр, дүзүнү десэк яхшыдыр. Гэрарымызын кэсэри йохдур. Үч ай бундан габаг гэрар яздыг ки, районда силос басдырылмасы беш күн эзиндэ тамамилэ еринэ етирилсин. Нэтичэси нэ олду? Һэмин беш күндэ районда силос басдырылмасы планы вур-тут бир фаиз еринэ етирилди. Бир ай бундан габаг башга гэрар языб, бүтүн колхоз сэдэрларинэ тапшырдыг ки, от вэ күлэш йыгымыны сүр'этлэндирсинлэр, һэлэ бир сүр'эт көрүмүр. Сонра да бир гэрар языб...

Ибрагимов катибин сөзүнү кэсиб деди:

— Бэс элэ исэ, нэ үчүн бу барэдэ мэнэ мэ'лумат вермэсинэн! Йохса бу күн бу ичласда элэ бир мэ'рузэ эдэрдим ки, гулаг асанларын башларындакы түклэр биз-биз оларды. Инди ки, белэ олду, мэним нитгимин эсасында тэ'чили бир гэрар язмаг вэ онун сурэтинин кэнд Совети сэдэрларинэ көндөрмэк лазымдыр. Кэнд Совети сэдэрлэри бу гэрар эсасында бир гэрар да чыхарыб колхоз сэдэрларинэ версинлэр, колхоз сэдэрлэри һэр ики гэрара даир бир гэрар языб ферма мүдирларинэ ем һазырлығы һагында мөнкэм көстэриш версинлэр. Ферма мүдирлэри малабаханлары бир ерэ йыгыб, бу гэрарларын һамысыны онлара уададан охусунлар вэ десинлэр ки, мал-гаранын гыша һазырлығында һэм яхшы, һэм дэ пис колхозларымыз вар. Яхшы колхозлар севинсинлэр, пис колхозлар да һэрэкэтэ кэлсинлэр, ишимиз дүзэлсин. Белэликлэ, ичласымыз гуртарды, йолдашлар! О бири ичлас ики күндэн сонра чагырылачаг вэ бу ичласын гэрарынын еринэ етирилмэси һагында Күлиев мэ'рузэ эдэчэкир.

Район колхоз тикинти шө'бэсинин рэнси Әлибалаев бармаг галдырыб ичазэ истэди.

Ибрагимов этираз эдиб деди:

— Йолдаш Әлибалаев, ичлас гуртарды, ики күндэн сонра данышарсан.

— Йолдаш Ибрагимов, бэс бизим ишимиздэн нэ үчүн данышмырсыныз? Элэ һэр ичласда силос, от, күлэш... Бэс тэээ тэйлэлэрин тикилмэсини, көһнэ тэйлэлэрин тэм'ирини,

гышлаглара су чэкилмэсини нэ вахт мүзакирэ эдэчэйик?!

Ибрагимов тэмкинлэ деди:

— Йолдаш Әлибалаев, эввала бизим элэ бир гэрарымыз йохдур ки, орада тэйлэлэр һагында маддэ язылмамыш олсун, һэтта бу гэрарларын бириндэ шэхсэн сэнэ дэ тапшырлымшыдыр ки, колхозлары тикинти материаллары илэ йүз фаиз тэм'ин эдэсэн.

Әлибалаев гызышды:

— Райпоя колхозлар үчүн кэлэн тикинти материалларыны райпонуи сэдэр муавини Шаһвердиев колхоз базарында дүкан тикмэк үчүн бурахмышдыр. Бэс мэн нэ эдим?

Баягдан бэри ериндэ сакил отуран Шаһвердиев дэ гызышды вэ ичазэсиз сөзэ башлады:

— Йолдаш Әлибалаев, данышдыгын сөзүн мэ'насыны бил, сонра даныш. Дүздүр, о материаллары мэн колхоз базарына сарф этмэк үчүн бурахмышам, бир нечэ чайчы дүканы тикдирмэк нийэтиндэйэм. Билирэм ки, гышда колхоз сэдэрлэри мал-гаранын ағыр вэзийэти һагында дэрдлэшмэк үчүн ики күндэн бир район мэркэзинэ кэлэчэклэр. Онлара бир исти ер лазымдыр, я йох?

Ичласда сэс-күй чоһалды, Ибрагимов арамыз олараг бармагыны ээнкин дүймэсинэ басды, ара сакилэшди. Ибрагимов деди:

— Ичласымыз гуртарды, келэ билэрсиниз.

Он-он беш дэгийдэн сонра сүпүркэчи арвад отагы сүпүрүр вэ өз-өзүнэ дэйннирди:

— Мэрээдэ күндэ бир мэ'рузэ олур, мал-гара демэксэн диллэринин учу габар олудур; элэ Мэрээзин дэ мэрээи будур, чоһ даңышырлар, аз иш көрүрлэр. Дейирэм нэ олайды, Мэрээдэ бу мэрээ сон гоуб, аз данышайдылар, чоһ иш көрөйдилэр. Онда нэ бу гэдэр мэ'рузэ оларды, нэ дэ Мэрэээ кери галарды!

3. ЗЕЙНАЛЛЫ

ТӨНБӨЛЛӨР АРАСЫНДА

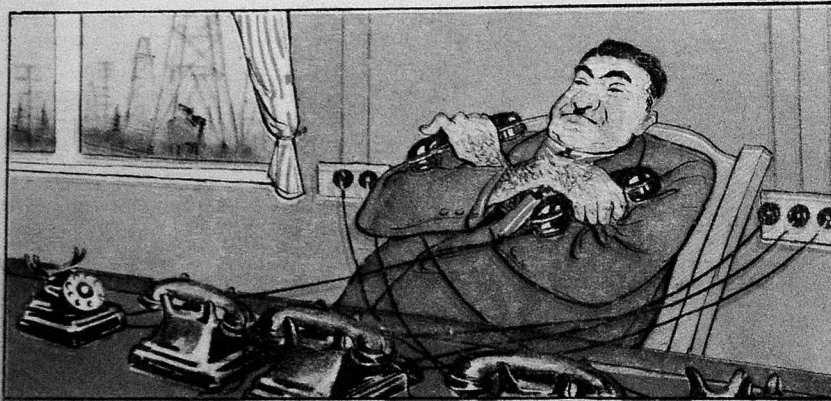
Рассам П. ШАНДИН

— Төөссүф ки, рэисимиз бурая кэлиб чыһармыр, кэлсэиди винтлэримизи бэркидэрдди.

Өвөөллөр кағызларын арасында итмишди...

...инди дә телефонлара бағланыб галмышдыр.

КЭБИН МЭСЭЛЭСИ

Башында дәри папаг,
Папирос дамагында
Даянышдыр Ләнбаран
Бир эвин габагында.
Аягы дурмур ердә,
Лап сәрхошдур, йыхылыр.
Дүнән таныш олдугу
Гыз кәдмир, о сыхылыр.
Бу заман гыз кәләрәк,
Ләнбаранла көрүшүр.
Ону сәрхош көрәрәк,
Урайниә хал дүшүр.
Ләнбаран ону көрчәк,
Гаршысында диз чөкүр.
Дүнәнки так енә дә,
Ширин-ширин дил төкүр:
— Тоюмузу элэйәк,
Амандыр, Соня ханым.
Сәнсиз мәним һәятым
Ямандыр, Соня ханым.
Гурбан олум, гадасы,
Урәклә сөйлә көрәк,
Мәнимтәк күл оғланы,
Һеч олармы севмәмәк?
Аяггабын оларам,
Кәл Загса кедәк биз.
Истәйирсән бу ашам
Тоюмузу эдәк биз.
Сона бир сөз демәйир,
Бахыр тәэччүб илә.
Арағын гүдрәтилә
Ләнбаран кәлир дилә:
— Соня ханым, демә ки,
Сада сатычыям мән.
Йүзлүкләр пачка-пачка
Кәлиб кечир әлимдән.

Һәрдән бә'зи малларын
Артырырам гиймәтин.
Алимдән, мүһәндисдән
Кәлири даһа чохдур
Ишләдийим сәнәтин.
Бил ки, мән өз эвимдә
Ачмышам яхшы базар.
Сәнин эзиз чанынчүн,
Нә парча истәсән вар.
Сона дейир: — Бу сөzlәр
Ялан дейилсә әкәр,
Кедәк сәнин эвинә,
Һаман базары көстәр.
— Мәним көзләрим үстә,
Кедәк—дейир Ләнбаран.
— Бүтүн варым, дөвләтим
Олсун боюна гурбан.
Ләнбаранын эвинә
Нәзәр салынча Сона,
Хәял дейил, һәгигәт
Көрүндү һәр шей она.
Доғрудан да бу отаг,
Кизли галан базарды.
Ләнбаранын эвиндә
Һәр чүрә парча варды.

Сона кетмәк истәркән,
Дилә кәлди Ләнбаран:
— Бәс кәбини нә заман
Кәсдирәк биз, Сонячан?
Сона дейир: — Дарыхма,
Нә кәләр е, нә гәм чәк.
Кәбинни тезликлә
Прокурор кәсәчәк.

Тофиг МҮТӘЛЛИБОВ

КҮРДӘМИРӘ СУ ЧӨКДИЛӘР

Бәли, күрдәмирләрдин чохданкы арзулары еринә етирилди: шәһәрә су чәкилди. Күрдәмирләр артыг әлләриндә ведрә, чийинләриндә кузә, далларында күйүм беш-алты километр йолу пияда кедиб Көһнәбазар архындан, я да Күрдәмир архындан су кәтирмирләр. Даһа күрдәмирли нәдир, буланлыг су ичди нәдир? Нә кәлиб тәзә чәкилмиш „Совет булағы“нын думдуру, сәрин суюна. Дөвләт он беш миллион маната кими пул хәрчләйиб, 30 километр мәсафәдән кәмәр илә шәһәрә су кәтирмишдир.

Күчәләрдә узанан ени су кәмәрини һәр кәс өз габилийәти вә ганачагына көрә гаршылайыр. Адамларын чоху буланлыг су ичмәкдән чанларынын гуртармасына сәвинирләр.

— Су шәһәрин көзәллиидир, — дейирләр, — тәмиз, дуру су чансағлыгынын әсасыдыр.

Анчаг су кәмәрини башга чүр гаршылаянар да вар.

Мисал үчүн көтүрәк Шаумян күчәсиндә яшayan Мәлик Әлиев вә дәмир йол ишчиси Әйюб Әбдүлрәһманову. Онлар дейирләр:

— Варлыга нә дарлыг... Краны гапымыза гоюблар. Истәрик сыйдырарыг, истәрик бойнуна лент бағларыг. Одуру ки, сую эвимизә ведрә илә дашыйырыг, макистралы дешиб бағымыза да ахыдырыг.

Нәглийәт-су тикинти идарәсинин рәиси Шевченко вә 7 нөмрәли хусуси тикинти идарәсинин рәиси Мешшеряков йолдашлар исә сәс-сәзә вериб хор охуюрлар:

— Бизим вәзифәмиз дөвләт пулуну кенинә-болуна хәрчләйиб су чәкмәк вә планы еринә етирмәк иди. Гой кранларын дәрдинә шәһәр Советинин сәдри Вердие вә коммунал тәсәруфаты шөбәсинин мүдирли Гурбанов йолдашлар галсынлар. Чүнки шәһәрин саһиби онлардыр.

— Бир объект ки, һәлә бизә тәһвил вермәйибләр вә биз бу барәдә имза этмәмишк... о объект горумаг мәс'улийәтини өз үзәримизә көтүрә билмәрик.

Бүтүн бу данышыгларын нәтичәсиндә Күрдәмирдә су кәмәринин вәзийәти кетдикчә хараблашыр: күчәләрдә гоюлмуш 30 кранын 20-си сыйдырылмышдыр. Ердә галан 10 кранын исә 5-и ярымчан һала дүшүшдүр. Һәлә өзбашына баш макистралы дешиб һәйәтинә су чәкәнләр һагында демирки.

Нә исә... Күрдәмирдә су һагында чох сөйбәтләр олур. Одуру ки, Күрдәмирдәки әвдәр гадынларын да сөзүнү азыб мәтләби гуртарырыг, онлар дейирләр:

— Мәлик Әлиев, Әйюб Әбдүлрәһманов нә башгалары су кранларыны сыйдырмагда давам әтсәләр, Шевченко, Мешшеряков, Вердие вә Гурбанов ики-үч ай да белә ишләсәләр, биз енә дә элимизә ведрә, чийнимизә кузә, далымыза күйүм көтүрүб Көһнәбазар архына су кәтирмәйә кетмәли олачагыг.

Г. МӘММӘДЛИ

Абдуллаевнын отазы...

Абдулла пәнчәрэдән һэйэтэ бахыб, сәс-сәмир кәлмәдйини йәгин эдән кими үзүнү арвадына чевирди:

— Әсли, өзүнү чәмләшдир, сир-сифәтинни туршут, кеч столун далына, башлайырам!

— Нәйи башлайырсан?

— Нә тез нушундан чыхды, баяг сәни баш салмадым? Район прокурору мәни отаг мәсәләсиндән өтрү янына чагырса, нә чүр данышчагагымы мәшг эдәчәйм. Инди сән ол район прокурору, мән дә олум мән. Сән мәни дапрос элэ. Ахы мәшг этмәсәм, орада өзүмү итирәрәм, иш долашар, отаг элдән чыхар.

Әсли емәк столунун архасына кечиб әйләшди, сифәтинни чидиләшдирди, стол үстүндәки эт бычагы илэ столу тыггылатды вә көзүчү Абдуллага тәрәф бахыб деди:

— Вәтәндаш, адыныз нәдир?

Гапы азында әлләри гоинунда, мәзлум-мәзлум даянан Абдулла бир аддым ирәли ерийиб баш әйди.

— Абдулла Мусаев, өзүм дә Мустафа Сүбһи күчәсиндәки 19 нөмрәли эвдә яшаыйрам.

— Яшадыгыныз отаг киминдир?

— Халам Салыгова Умханымын.

— Отагы сизгә ким вериб?

— Әслинә галса ора отаг дейил, халамын мәтбәхидир. Ону мән отаг этмишәм.

— Сәнә ким ихтияр вериб ки, өзкәнин мәтбәхини өзүнә отаг эдәсэн?

Бу суал Абдулланын хошуна кәлмәди. О, вәзийәтини дәйишәрәк Әслигә ачыгланды.

— Мәнә бах, Әсли, чох дәринә кетмә. Элэ суаллар прокурорун агылына кәлмәз.

— Хейр, хейр, иш прокурорун элине кечсә һәр шейи гурдалайыб һәгигәти ортая чыхардачаг. Хаһиш эдирәм һеч бир шей кизләт-мәйәсэн...

— Вәтәндаш прокурор. Мән Шамаһыда ишләйридим. 1951-чи илдә Бакыя кәчәндә, халам мәнә мөвгәгәти олараг өз эвиндә ер верди, эв дәфтәринә яздырды. Мән исә бир аз сонра чомагын о бири башыны чевирдим вә дедим, хала, сәнин күлфәтин чоһдур, он нәфәрсиниз, отагыныз да дарысгалдыр, мәнним исә хасийәтим түндүр. Ушагларла йола кәдә билмирәм. Сән кәл өз хошунла мәтбәхи вер мәнә, сиздән әл чәким. Халам разы олду... Халамын адындан эв идарәсинә бир эри-зә яздым ки, мәтбәхини багышлайырам ба-чым оғлуна. Халам бу ишдән хәбәр тутанда эв идарәсинә келиб деди: "Эризәдән хә-бәрим йохдур". Чин вурду башыма. Баш-ладым дава-далаша. Суда богулан саман чөпүндән япышар, мәнним дә ишләрим дола-шыга дүшәндә япышдым ағачдан, көсөвдән, балта салындан. Халамын да, гызынын да ашынын суюну вердим. Онлар арвал кими мәнни сөйдүләр, мән дә киши кими онлары дөйдүм. Иш дүшдү мәнкәмәйә. Чапаридзе районунун икинчи даирә халг мәнкәмәси С. Рәһимзәдәнин сәдрлийи илэ бу ишә бахыб сөйләләри ики йүз манат, дөйәни исә йүз манат чәримә этди...

Абдулла нәфәсини дәрән кими Әсли башыны булайыб деди:

— Мән сәни бир ағыллы адам билирдим, Абдулла, прокурорун янында белә данышсан...

Абдулла Әслинин сөзүнү кәсиб әлини дин-зигә чырпды:

— Вай дәдәм вай, — деди, — дапрос язым-дан чыхмышды, элэ билирәм ки, өз арамыз-да дәрләширик.

— Бирдән орада чашарсан һа!.

— Хейр а, мәнә Абдулла дейәрләр. Про-курора айрыча сөзләр дейчәйәм, амма сән дә бир әмәлли дапрос эт, суал-зад вер дә...

— Вәтәндаш, отаг мәсәләсиндән данышын!

— Отагын нәйиндән данышым? Халамын мәтбәхинә гапы салдырыб отаг этмишәм, сонра да кечирмишәм өз адыма. Әлимдә дә ордерим вар.

— Ордери ким вериб вә нә вахт вериб?

— 1954-чү ил апрелин 8-дә, Чапаридзе район мәнзил шө'бәси вериб.

— Мәнзил шө'бәси ордери нәйә әсәсэн вериб?

— Чапаридзе РИК-нин гәрарына әсәсэн.

— Гәрар нә вахт чыхыб?

— Апрельн 22-дә.

— Аһа... Демәли, ордер сахтадыр, чүнки гәрардан 14 күн әввәл верилиб.

Абдулла улгунду. Көзләрини гыйыб фи-кирләшмәйә башлады. Әсли Абдулланын долашдыгыны көрүб өз прокурорлуг мәһарәти-нә севинди вә сөзүнә давам этди:

— Бәс район Совети гәрары нәйә әсәсэн чыхарыб, мәтбәхин ишайыш үчүн ярарлы ол-масы барәсиндә әлиниздә әсәс вармы?

— Вар, вар. 3 нәфәрин имзасы илә тәртиб олунан акт вар. РИК өзү языб ки, гәрар ак-та әсәсэн чыхарылыб.

— Акт нә вахт тәртиб олунуб?

— Акт? Май айынын 12-дә тәртиб олунуб.

— Аһа... Демәли, исполкомун гәрары акт тәртиб олунандан 20 күн әввәл чыхарылыбдыр, сиз фырылдагысыныз, вәтәндаш Абдулла.

Абдулла Әслинин рәсми данышыгындан чох хошланды.

— Чох сағ ол, ай арвал, әсл прокурор ки-ми дапрос эдирсэн. Инди көр бу гара лә-ләшин прокурора нә чаваб верчәк... Ха-һиш эдирәм гышгырмаясыныз, йолдаш про-курор. Мән фырылдагыч олсайдым Чапарид-зе район 2-чи даирә халг мәнкәмәси, адлары-ны чәкдийим сәнәдләрә инаныб халамын эри-

зәсини рәдд эдәрәк иши мәнним хейримә гуртармазды. Белә чыхыр ки, онлар мәнә үз-көрәнлик эдирләр. Мән өзүм бир фагыр адам, дөрд баш да күлфәтин вар.

— Сизин дөрд баш күлфәтиниз вар?

— Буну көзә күл үфүрмәк үчүн дейирәм дә, ай Әсли. О, алверчи танышларымыз биз-дә галыр һа, онлары да өз күлфәтимиз һеса-б эдирәм. Кимдир итириб ахтаран? Мәнкәмәдә дедим инандылар. Һә, вәтәндаш прокурор...

— Гулаг асын, вәтәндаш Абдулла...

Эр-арвал мубәһисәдә икан һәйәтдән сәс кәл-ди. Ушагы, бөйүкдү бүтүн гоншулар "Хош кәлмисән, һәмишә сән кәләсэн!" — дейә кими исә гаршылайырдылар. Әсли пәнчәрәйә тәрәф кәлиб, һәйәтә бахмаг истәйәндә Абдулла ону керди дартды.

— Арвал, бу кәлән мәнним халам оғлудур, орду сырасындан гайдыр. Эвләр дә онун-дур. Инди мән кәрәк өлүмү гоуб, диримә аглаям.

Абдулла башыны әлләри ичинә алыб фикрә кетди...

Инди бу әһвалатдан үч ай кечмишдир. Чапаридзе район прокурору исә һәләлик бу мәсәләйә гарышмыр. Бу иш үчүн прокурору да гынамаг олмаз. О нә билсин ки, Чапарид-зе район мәнзил шө'бәсинин рәиси Әли-ев белә долашыг ишләр көрүр. О нә билсин ки, Абдулла Мусаевин алдыгы ордер дә, гә-рар да, акт да башдан-аҗага фырылдагдыр.

Ч. АСЛАН ОҒЛУ

Рәссам Ч. ЧАМАЛ

һАЗЫРЫН НАЗИРИ

РӘИС: — Саһаһ коллекияда мә'рузәм вар, шө'бә мүдир-ләринә дә, материал һазырласынлар, мұвинимә тапшыр, мә'рузә-ми язсын; сән дә чап әлә, мән дә апарыб охуюм.

АБШ илэ сэккиз Гэрб девэлэгиния бирликдэ кечирилэн Лондон мұшавирсиндэ, Гэрби Алманияны сийлаһандырыамасы вэ орада арым миллионлуг бир орду ярадылмасы һаггында гэрар гәбул этмишләр.

(Газетләрдән)

ИБРӨТ ДӘРСИ

ЗОРАКЫЛЫГ СИЯСӘТИ

(Нәсрлә тәмсил)

Ахшам һейванат багынын дарвазасы багланып, тамашачыларын һейванлар тәрәфиндән гәбулу гуртарандан сонра, багын мұх-тәлиф кушәлариндә ширин сөһбәт башланыр.

Ширләр гәфәсинин сакилләри Сенатор адланан ширин әтра-фына йыгышырлар. Бу гочаман шир һейванат багында еканә ширдир ки, Африка сәһрасында доғулмушдур. Галан эркәк вә диши ширләрин һамасы һейванат бағларында вә сиркләрдә доғу-луб тәһсил алмышлар. Сәһраларда яшамыш әчдадларынын һәяти онлара бир әфсанә вә нағыл кими кәлир.

Элэ Сенаторун өзү дә, чаванлыг күнләрини чәтинликлә хатырлайыр. Гочанын зәнфләмиш һафизәсиндә онун шәхси хатираты илэ, тамашачыларә изаһат верән бағ ишчиләринин сөзләри бир-биринә гарышмышдыр. Ширләр чәмийәти онун сөһбәтләринә инанмыр вә истәһза илэ гулаг асыр, ләкин гоча ширә һөрмәт әдәрәк буну үзә вурмур.

Бир күн һадинч шир баласы Сенатора өчәшиб деди:
— Бабачан! Бир сөһбәт эт керәк, сән Африкада о ян-бу яна нечә чапырдың? Йәгин ки, итләр сәнә чата билмирдиләр. Сенатор өйүнә-өйүнә деди:

— Итләр мәнә тәғиб әтмирдиләр, әксинә онлар мәнән гор-хуб гачырдылар. һамы мәнән горхурду. Сәһрада мән һамыдан күчлү идим.

Шир баласы мәсәләнни көкүнә чатмаг үчүн она белә бир суал да верди:

— Сәһрада сизин саатларыныз нечә бөлүнмушдү? Сизә күн-дә нечә дәфә емәк верирдиләр? Тамашачылар сизин көрмәйә һансы саатдан кәлирдиләр?

Сенатор бәркән күлүмсәйиб деди:

— һеч бир тамашачы йох иди. Емәйими өзүм тапырдым. Күн-дүз ятырдым, ахшамлар ова чыхырдым. һәм дә яман нәрилдәйир-дим. Сәһрада мәнним гәдәр кур нәрилдәйән йох иди.

Шир баласы сорушду:

— Бәс, бабачан, сән нийә нәрилдәйирдин?

— Оғлум, нәрилдәйирдим ки, һамыны ваһимәйә салым. Элэ ки, нәрилдәйирдим, һейванларын һамысы ваһимәдән агылларыны итирирдиләр. Онлар гачмаг әвәзинә горхудан доһуб ерләриндә галырдылар. — Сөз бура чатанда ширләр гәфәсиндә эн агыллы сәйһилан Досент истәһза илэ сорушду:

— Йәгин ки, сиз онлары горхурдуһуз, демәли күйә басыр-дыныз?

— Хейр, чаным, бу, күйә басмаг дейилди, әввәл бир нә'рә чәкир-дим, сонра сырайыб истәдийим һейваны орадача овлайырдым. Бир дә көрүрдүн ки, овладығым һейван пәнчәмдә вә я дишләри-мин арасында чапалайыр. Ялһыз сүмүкләринин хырчылтысы әшидиллирди.

Шир баласы деди:
— Демәк, сәнә ичәзә верирдиләр ки, һейванлары дири-дири парчалаһсан, әләмә? Бабачан! Дейәсэн бир аз мүбалиғә әдирсэн. һеч белә гайда-ғанун йохдур.

— Мән һеч кәсдән ичәзә алмырдым вә һеч кәсә ә'тина әтмир-дим. Тәкчә бир гайда-ғанун вар иди. Күчлү күчсүзләри басыб ейрди. Мән һамыдан күчлү идим, она көрә дә истәдийим һейва-ны парчалайырдым.

Тамашачыларын сөһбәтләринә гулаг асмағы севән Досент бу заман белә деди:

— Мәсәлә айдындыр, буна зоракылыг сиясәти дейәрләр, адам-лар өз һәрәкәтләриндә бир чох сиясәтә әсасланырлар: сүлһ сия-сәти, демократия сиясәти...

Сенатор деди:
— Сиз тамамилә һағлысыныз, ләкин, биз бирчә зоракылыға әсасланырдыг. һансы һейваны истәйирдим, парчалайыб ейрдим. Мәнни исә парчалайыб емәйә һеч кәсин күчү чатмырды.

Шир баласы үз-көзүнү бүзүб истәһза илэ сорушду:

— Бабачан, сән белә күчлү олдуғун һалда, нечә олду ки, гәфәсә дүшдүн?

Чаван ширләр күлүсмәйә башладылар; диши шир әринин тәғбир әдилмәсиндән инчийиб, дишләрини гычыратды. Сенатор бир дәгигә түкүлү-яллы башыны ашағы салыб сонра деди:

— Оғлум, сән дүз дейирсэн, мән доғрудан да истәһза олун-маға лайигәм, мән чаванлыгда ахмаг идим, баша дүшмүрдүм ки, ағыл олмаян ердә күчүн дәйәри аздыр. Мән бүтүн сәһралы һәзиб долашырдым вә күман әдирдим ки, мәнән күчлү һеч кәс йох-дур. Амма инсан мәнән күчлү чыхды. Онда һәм күч вардыр, һәм дә ағыл.

Шир баласы она белә деди:

— Элэ исә бәс сән нийә нә'рә чәкиб инсаны горхутмадың?

— Нә'рә чәкдим. Мәнним әвими элэ нә'рә чәкмәк йыхды, сәси-мә кәлиб мәнә тапдылар вә мәнә зоракылыгын нә олдуғуну көс-тәрдиләр.

Шир баласы онун һалына яныб сорушду:

— Чанын ағрыдымы?

— Хейр, хәчәләт чәкдим, мәнни, әл-голуму бағлайыб чәкә-чәкә апардылар.

Шир баласы онун сөзүнү тамамлайыб деди:

— Йәгин сәни, пәнчәләринә дөйә-дөйә апарырдылар.

— Мәнә бағлы һалда дартыб апаранда хырда-хуруш һейван-лар колларын дибиндән бахыб мәнә күлүрдүләр. Доһшанлар гышырыб дейирдиләр: „Ширә бахын, ширә бахын! Онун һарасы ширдир, о ки, эшшәкдир...“ Онлар һағлы идиләр.

Шир баласы сорушду:

— Бабачан, инди дә Африкада белә ширләр чохдурму?

Гоча шир чаваб верди:

— Оғлум! Африкада дейә билмәрәм, ләкин билирәм ки, Амери-када беләләр чохдур.

Д. ЗАСЛАВСКИ

(„Крокодил“дән тәрчүмә)

ҒЫСА ВӘ АЙДЫН

ЛАЗЫМ ОЛАН ВӘ ОЛМАЯН

Истамбулда чыхан „Чүмһурийәт“ гәзети „Тәле'сизлик“ сәр-ләвһәли мөғаләсиндә белә языр:

„Истамбула лазым олан шейләр: йол, су, фасиләсиз ишләйә билән телефон, газ, көрпү, дүзкүн һәрәкәт эдән нәғлиһат, хаг сәһһәти вә саирә...“

Лазым олмаянлар: нәтәмизлик, микро, хәстәлик, йохсуллуғ, баһалыг, нәзарәтсизлик, дәрбәдәрлик, аваралыг вә саирә...“

Ишин тәрслиһинә бах ки, биринчиләр һеч йохдур; икинчиләр исә истәдийиниз гәдәр.“

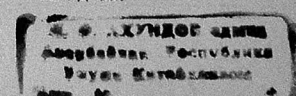
ЧӨРӨЙИН ЕНИ НӨВЛӨРИ

„Ахшам“ гәзети Түркиядә чөрәкләрин чох пис биширилди-йиндән шикайәтләнәрәк языр ки:

„Дүнянын һәр ериндә чөрөйин нөвләри вардыр: ясты чөрәк, узун чөрәк, ағ чөрәк, гара чөрәк, көпәкли чөрәк, дузлу чөрәк вә саирә вә саирә...“

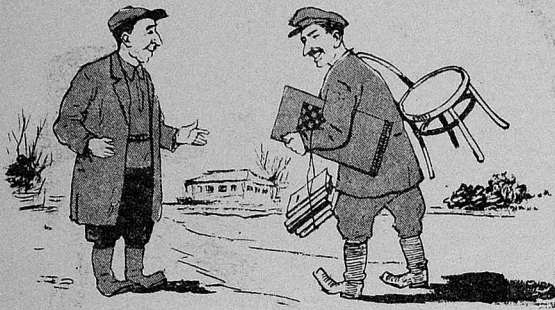
Биздә белә битли чөрәк, илли чөрәк, дыриағлы (бағышлайы-ныз, һәм дә аяг дыриағи) чөрәк, сичанлы чөрәк, палчығлы чөрәк, чөр-чөплү чөрәк кими нөвләри вардыр.

Анчаг бирчә чөрәкли чөрәк биширә билсәйдики...“

ГАПЫСЫ АЧЫГ КЛУБ

- Һара кедирсэн?
- Клуба.
- Бәс өзүнлө апардыгларын нәдир?
- Стул апарырам отурмаға, нәрд апарырам ойнамаға, китаб апарырам охумаға, лампа апарырам яндырмаға.
- Бәс клубун өз аваданлығы йохдур?
- Олсайды кечә-күндүз гапысыны ачыг гоймаздылар ки!

ТӘ'ЧИЛИ ЯРДЫМ

- Йолдаш кәнд Совети сәдри, ичазә верин идарәнизин телефону илө хәстәханая зәнк әдим. Тә'чили ярдым лазымдыр.
- Әввәлә үч айдыр бизим телефон ишләмир. Хәстәхананын һеч ерди-дубли телефону йохдур. Икинчиси, хәстәханада һәким тапылыр ки, хәстә үстүнә кетсин? Үчүнчүсү, ичәри кирәндә әһтиятлы ол, пилләканлар сыныг-салхагдыр, йыхыларсан.
- Бәс онда нә тәһәр эләйим? Ахы хәстәм вар.
- Бир машин тап, сүр Бузовная, орадан һәким кәтир.
- Бизим кәнд йолунда дизә гәдәр палчыг вар, машин һечә кәдәр?
- Ишин чох тә'чилидирсә, пияда кет.

Бир амбардар сәһәр тездән кәлди амбара, Бахыб көрдү тахыллары ейр сичанлар. Элә бил ки, онун гәлби чәкилди дара. Деди: пишик, сөйлә сәнин һеч гейротин вар? Сичан ейр тахыллары бөйүк һәвәслә, Бәс нәдәндир, Мәстан пишик, һеч динмәйирсэн? Аһ, һейф ки, билмәмишәм горхаган белә! Сәни бура бәс нә үчүн кәтирмишәм мән? Бу сөзләрдән гәзәбләнди гейротли Мәстан, Мәш'әл кими алышараг, янды көзләри. „Горхаг пишик!“ сөзү кечди едди гатындан. Гуйругуну галдырараг кәлди ирәли: — Сичанлары нийә гырым? — сорушду Мәстан. — Онлар тахыл огурайыр, яндырыр мәни... — Онда өзүн һеч тәрпанмә, дур ериндә сән, Тез ол бошалт даһындакы долу кисәни, Чүнки, тахыл огурусунун бөйүйү сәнсәни!

Һөкүмә ӘЛИЕВА

Бу йовна. 125 нөмрәли мәктәбин IX синиф шакирди.

Рәссам З. КӘРИМБӘЙЛИ

- Союглар дүшүб, өзүм үчүн исти юва ахтарырам.
- Кәл бу печин ичиндә яшаяг.
- Бәлкә, бирдән яндырдылар?
- Архайын ол, һеч кечән ил дә яндырмайыблар.

КИРПИ КӨМӘК ЭЛӘДИ

Журналымызын 15-чи нөмрәсиндә „Һүсейновун курорт сәркүзәшти“ сәрләвһәли фел'етонда, Евлах район һәкимләринин хәстәләрә лазыми гайгы көстәрмәмәләри тәнгид әдилмишди. Район сәһийә шө'бәсиндән алдыгымыз чавабда дейлир ки, фел'етонда көстәрилән фактлар тамамилә доғрудур. Азәрбайчан ССР Сәһийә Назирлийинин әмрилә һәкимләрдән С. Мирзәевая, Ш. һачьевә, А. һачьевә, Гаракәзова төһмәт верилмиш вә сәһийә шө'бәсинин мүдири И. Әскәровун өз вәзифәсинә мәс'улийәтсиз янашмасы онун нәзәринә чатдырылмышдыр.

Журналымызын 14-чү нөмрәсиндә Бузовна гәсәбәсиндә ағчаганадларла ээйф мүбаризә апарылмасы мөвзуунда фел'етон дәрч әдилмишди. Азәрбайчан ССР Сәһийә Назирлийиндән алдыгымыз чавабда көстәрилир ки, йохлама заманы фактларын тамамилә доғру олдуғу мүйәйән әдилмишдир, кәлән илин йә айларында Бузовнада вә Бакынын әтраф районларында ағчаганадын көкүнү кәсмәк үчүн индидән бир сыра тәдбирләр көрүлүр.

Лачын районундакы Калинин адына колхозун сәдри Иса Исмайыловун гоһумбазлыг әтмәси һагғында алдыгымыз мүхбир мәктубу, район ичрайийә комитәси тәрәфиндән йохланылмыш вә колхоз сәдринин гоһумлары И. Исмайылов, Г. Һүсейнов фермадакы вәзифәләриндән чыхарылмышлар.

Балакән районундан алдыгымыз бир мәктубда Орчоникидә адына колхозун тәсәррүфат бригадири Әзиз Чейерчиевин колхозчуларла кубуд рәфтар әтмәси һагғында азылмышды. РИК-дән алдыгымыз чавабда мүхбир мәктубундакы фактларын доғру чыхдыгы вә бригадир Чейерчиевин вәзифәсиндән көтүрүлдүйү билдирлимишдир.

Редактор—Әвәз Садыг. Редакция һей'әти: Сүлейман Рүстәм, Сабит Рәһман, Сүлейман Мәликов, Казым Казымзадә, Гулам Мәммәдди, Рәза Шайгәләд.

„Коммунист“ гәзетинин ишәри. Редакциянын адреси: Баки, Коммунист күчәси, 11/13, 4-чү гапы, 2-чи мәртәба. Тел. 3-17-27. Абуна гийәти: аялыгы 3 манат.

Ф' 66766. Сифарин № 717. Тиражы 40.000. Кагыз форматы 70x105%. Чапл илгәләмиш 13/ХІ 54

Азәрбайжан ССР Мәдәһийәт Назирлийинин 26 комиссар адына мөтбәсән. Баки, Әли Байрамов күчәси, № 3.

21 X

— Сизин йолунузда һәр шейә һазырыг.